

Skrivelse om Hillelskolan

Skrivelse av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

I en skrivelse till kommunstyrelsen från Jan Jönsson (L) efterfrågas en samlad analys av vilka lagliga, långsiktiga och rättssäkra möjligheter som finns för staden att stödja Hillelskolan utifrån dess roll i att skapa förutsättningar för judiskt liv i Stockholm.

Hillelskolan erhåller idag ett profilbidrag om 1,84 mnkr per år från staden för att kompensera för merkostnader som följer av skolans judiska inriktning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets bedömning är att ytterligare särskilda bidrag riskerar att bryta mot både likställighetsprincipen i kommunallagen och likabehandlingsprincipen i skollagen.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholm har en rik och lång judisk historia, och idag bor de flesta som tillhör den judiska minoriteten i Sverige just i Stockholm. Staden har ett stort ansvar att hjälpa till att bevara och stärka den judiska identiteten, traditionen och historien.

En viktig del av det är möjligheten till judiska studier som finns på den kommunala skolan Vasa Real, men också på fristående Hillelskolan. Båda skolorna får ett så kallat profilbidrag av Stockholms stad för att bedriva judiska studier och för vissa merkostnader. Profilbidraget är viktigt och helt nödvändigt för att skolorna ska kunna bedriva sin verksamhet och för att säkerställa judiska elever i Stockholms tillgång till exempelvis läromedel på jiddisch.

Staden har gjort tolkningen att det extra bidraget som idag ges är lagligt eftersom det ges till både kommunala Vasa Real och fristående Hillelskolan. Att staden inte kan stötta Hillelskolan med ytterligare riktade medel för att stärka den judiska minoriteten är ett resultat av friskolesystemet och likabehandlingsprincipen.

Inom gällande lagstiftning har Stockholms stad mycket begränsade möjligheter att stötta idéburna skolor som Hillelskolan utan att samtidigt förse bolag som Internationella engelska skolan och Academedia med rena vinstpengar. Jag hoppas att motionären lyfter dessa frågor med sina partikollegor i Utbildningsdepartementet som på fyra år inte har förmått sig att skydda de små idéburna skolorna gentemot friskolekoncernerna.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 17 juni 2026

Emilia Bjuggren

Bilaga

Skrivelse om Hillelskolan, dnr KS 2026/183-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Andrea Hedin (alla M) och borgarrådet Gulan Avci (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande.

Hillelskolan är i dag den enda skola i Stockholm som erbjuder undervisning i judiska studier för årskurserna F–6, och fyller därtill en roll för trygghet, identitet och sammanhang för barn som tillhör en av våra nationella minoriteter. Att skolan, liksom flera mindre idéburna skolor, pressas av ett vikande elevunderlag gör frågan om stadens ansvar angelägen.

Vi medgav redan i skrivelsen att detta är svår juridisk materia, och vi ifrågasätter inte att utrymmet inom skollagens likabehandlingsprincip är begränsat när det gäller skolans kärnverksamhet, undervisningen. På den punkten delar vi i sak stadsledningskontorets beskrivning av rättsläget.

Men det är just därför frågan förtjänar en ordentlig analys i stället för att avfärdas på förhand. Skrivelsen efterfrågade en samlad juridisk och organisatorisk genomgång av vilka lagliga möjligheter som finns och en tydlig åtskillnad mellan å ena sidan undervisningen och å andra sidan stöd till kultur, trygghet, lokaler och

civilsamhällessamverkan. Det är på det senare området möjligheterna finns, och det är dem vi vill kartlägga. Redan i dag kan exempelvis organisationer söka stöd för skalskydd och annat säkerhetsarbete, och staden stödjer det judiska civilsamhället inom ramen för kulturstödet. Men majoriteten väljer att avstå från att utreda de lösningar som faktiskt kan finnas.

Stadens skyldighet att främja den judiska minoritetens möjlighet att behålla och utveckla sin kultur, och att skydda minoritetsspråket jiddisch, är lagstadgad. Vikten av skolor som bedriver judiska studier har understrukits av den statliga utredningen Ett starkt judiskt liv för framtida generationer (SOU 2024:3). Att värna förutsättningarna för judiskt liv och tryggheten för judiska barn i en tid då hotbilden är allvarlig borde vara en fråga bortom partipolitiska skiljelinjer.

Vi beklagar därför att borgarrådet i svaret i stället väljer att skicka frågan vidare till den nationella arenan. Oavsett vad man anser om friskolesystemet är detta inte rätt tillfälle för politiska slagträn. Stockholms stad har ett eget minoritetspolitiskt ansvar, och det ansvaret tas inte genom att avstå från att utreda vad som är möjligt. Vi vill att berörda förvaltningar ges i uppdrag att genomföra den samlade analys som skrivelsen efterfrågar och återkomma med förslag till åtgärder.

Kommunstyrelsen

Reservation av Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M), Gulan Avci (L), Kristin Jacobsson (C) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att avslå det föredragande borgarrådets förslag till beslut.
2. Att ge stadsledningskontoret i uppdrag att skyndsamt genomföra en samlad juridisk och organisatorisk analys av vilka lagliga, långsiktiga och rättssäkra möjligheter som finns för staden att stödja Hillelskolan och andra idéburna skolor av särskild betydelse för nationella minoriteter.
3. Att ge stadsledningskontoret i uppdrag att skyndsamt återkomma med förslag till en generell och rättssäker modell för säkerhetsstöd till skolverksamheter med särskild inriktning mot nationella minoriteter som är utsatta för en allvarlig och konkret hotbild.
4. Att därutöver anföra följande.

Hillelskolan är i dag den enda skolan i Stockholm som erbjuder undervisning i judiska studier för årskurserna F–6. Den fyller samtidigt en långt större funktion än att enbart vara en skola. För många judiska barn är den en plats för trygghet, identitet och sammanhang samt en möjlighet att leva och utveckla sin judiska identitet i Stockholm. Att skolan, liksom flera andra mindre idéburna skolor, pressas av ett vikande elevunderlag gör frågan om stadens ansvar än mer angelägen.

Vi har från början varit tydliga med att detta är komplicerad juridisk materia. Utrymmet inom skollagens likabehandlingsprincip är begränsat när det gäller särskilt stöd till undervisningen vid en fristående skola. På den punkten delar vi i sak stadsledningskontorets beskrivning av rättsläget.

Men likabehandlingsprincipen är inte ett argument för passivitet. Den innebär att staden måste utforma stöd utifrån generella, transparenta och rättssäkra kriterier – inte att staden ska avstå från att undersöka vilka möjligheter som finns. Om ett stöd inte kan riktas enbart till Hillelskolan kan staden ta fram en modell som omfattar samtliga skolverksamheter med särskild inriktning mot nationella minoriteter som är utsatta för en allvarlig och konkret hotbild. Stödet kan knytas till dokumenterade merkostnader för säkerhet och vara tillgängligt på likvärdiga villkor för såväl kommunala som fristående verksamheter.

Det måste också göras en tydlig åtskillnad mellan finansiering av skolans undervisning och insatser för säkerhet, kultur, lokaler och samverkan med civilsamhället. Redan i dag kan organisationer söka stöd för skalskydd och andra säkerhetshöjande åtgärder, samtidigt som staden stödjer det judiska civilsamhället inom ramen för kulturstödet. Skrivelsen efterfrågade en samlad genomgång av sådana möjligheter. Majoriteten väljer i stället att avfärda dem utan att först ha genomfört den efterfrågade analysen.

Stadens skyldighet att främja den judiska minoritetens möjlighet att behålla och utveckla sin kultur samt att skydda och främja minoritetsspråket jiddisch är lagstadgad. Betydelsen av skolor som bedriver judiska studier har också understrukits i den statliga utredningen Ett starkt judiskt liv för framtida generationer (SOU 2024:3). Att värna judiskt liv och judiska barns trygghet i en tid då hotbilden är allvarlig borde vara en fråga bortom partipolitiska skiljelinjer.

Under senare år har antisemitismen steg för steg normaliserats i Stockholm. Antijudiska föreställningar, kollektiv skuldbeläggning och öppna hatbudskap har fått större utrymme, samtidigt som gränsen för vad som accepteras i det offentliga rummet har förskjutits. När hot och trakasserier mot judar relativiseras, bortförklaras eller möts med tystnad blir resultatet att judiska stockholmare förväntas vänja sig vid en otrygghet som aldrig borde accepteras.

För judiska barn är detta inte en abstrakt samhällsdebatt. Det handlar om huruvida de vågar bära judiska symboler, berätta om sin identitet och gå till skolan utan rädsla. Att en skola behöver lägga betydande resurser på att skydda barn därför att de är judar är i sig ett misslyckande för samhället. Staden kan inte säga sig vilja värna ett levande judiskt Stockholm och samtidigt avstå från att ens undersöka hur dessa barns trygghet kan stärkas.

Det är därför beklagligt att det föredragande borgarrådet försöker göra frågan till en allmän debatt om friskolesystemet och skickar ansvaret vidare till den nationella nivån. Stockholms stad har ett eget minoritetspolitiskt ansvar. Det ansvaret fullgörs

inte genom att använda rättsliga svårigheter som förevändning för att inte utreda vad som faktiskt är möjligt.

Hillelskolans elever börjar sitt nya läsår denna vecka. De kan inte vänta på att ansvaret ska skickas mellan olika politiska nivåer. Staden måste skyndsamt klarlägga handlingsutrymmet och återkomma med konkreta förslag till åtgärder. När judiska barn tvingas bära konsekvenserna av en antisemitism som samhället alltför länge har tillåtit att flytta fram sina positioner duger det inte att majoriteten väljer att ducka. Stockholms ansvar för ett tryggt och levande judiskt liv måste märkas i handling.

Ärendet

I en skrivelse till kommunstyrelsen efterfrågar Jan Jönsson (L) en samlad analys av vilka lagliga, långsiktiga och rättssäkra möjligheter som finns för staden att stödja Hillelskolan. I skrivelsen framförs även att Hillelskolan, i egenskap av den enda skolan som erbjuder undervisning i judiska studier för årskurs F-6 i Stockholm, utgör en central del av judiskt liv i Stockholm. Hillelskolan beskrivs stå inför betydande ekonomiska utmaningar, bland annat till följd av vikande elevunderlag.

I skrivelsen önskas kommunstyrelsens syn på följande frågor:

1. Hur ser kommunstyrelsen på vilka lagliga möjligheter Stockholms stad har att stödja fristående skolor av särskild betydelse för nationella minoriteter, utöver den ordinarie skolpengen, utan att likabehandlingsprincipen åsidosätts?
2. Hur ser kommunstyrelsen på möjligheten att inom ramen för stadens minoritetspolitiska ansvar stärka judiskt kulturliv och identitet i Stockholm på ett sätt som även kan komma Hillelskolan och dess elever till del, utan att stödet riktas till skolans undervisning?
3. Är kommunstyrelsen beredd att ge berörda förvaltningar i uppdrag att genomföra en samlad juridisk och organisatorisk analys av möjliga stödformer, inklusive erfarenheter från andra kommuner och länder, samt återkomma med förslag till åtgärder.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Staden har en lagstadgad skyldighet att främja den judiska minoritetens möjlighet att behålla och utveckla sin kultur samt att skydda och främja det nationella minoritetsspråket jiddisch. Staden bedriver ett aktivt arbete för att främja judiskt liv och jiddisch, inte minst genom att stödja det judiska civilsamhället inom ramen för stadens kulturstöd. Det finns inget kulturstöd som riktas endast till de nationella minoriteternas språk och kultur, men organisationer som på olika sätt främjar judisk kultur och jiddisch söker och beviljas medel från kulturförvaltningens ordinarie kulturstöd för konstnärlig produktion och kulturarrangemang samt stödet för eget skapande, deltagande och folkbildning.

Stockholm är även den enda staden i landet som erbjuder undervisning i judiska studier i alla grundskolans årskurser. Stadsledningskontoret delar skrivelsens bedömning om att skolor som bedriver undervisning i judiska studier på ett viktigt sätt bidrar till den judiska minoritetens förutsättningar för att behålla och utveckla sin kultur i Stockholm, något som bland annat har lyfts fram i den statliga utredningen

Ett starkt judiskt liv för framtida generationer (SOU 2024:3). De juridiska förutsättningarna för att ge särskilt ekonomiskt stöd till enstaka skolor begränsas dock av skollagen.

Generellt regleras kommuners bidrag till fristående skolor av Skollagens (2010:800) likabehandlingsprincip. Likabehandlingsprincipen går ut på att kommuners bidrag till fristående skolor ska beräknas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna skolan. Bidrag till fristående skolor ges i form av ett grundbelopp per elev som ska avse ersättning för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt och lokalkostnader. Av prop. 2008/09:171 Offentliga bidrag på lika villkor framgår även att det inte finns möjlighet för kommuner att träffa överenskommelser om bidragets storlek med huvudmannen för en fristående skola. Att ge bidrag till enstaka skolor löper därmed stor risk att bryta mot skollagen.

Stockholms stad har dock beslutat att skolor som av utbildningsnämnden fått uppdrag utöver den ordinarie skolverksamheten kan erhålla ett extra bidrag, utöver grundbeloppet. Detta extra bidrag benämns profilbidrag för kommunövergripande verksamhet och kan bland annat ges till skolor som bedriver undervisning för elever som tillhör en nationell minoritet, om de kan påvisa kostnader för att utföra sitt uppdrag som andra skolor inte har.

De verksamheter som får extra tilldelning enligt dessa grunder är den fristående Hillelskolan, som drivs av Föreningen Hillel, och den kommunala skolan Vasa Real. Båda skolorna bedriver undervisning i judiska studier; Hillelskolan för årskurs F-6 och Vasa Real för årskurs 7–9. Profilbidraget för Hillelskolan uppgår till 1,84 mnkr för 2026 och kompenserar för merkostnader för t.ex. koshermat, läromedel i judiska studier och säkerhetshöjande åtgärder. Staden har gjort bedömningen att detta går att förena med likabehandlingsprincipen i skollagen då profilbidraget ges enligt samma princip till både den kommunala och den fristående skolan. Stadsledningskontorets bedömning är dock att ytterligare avsteg från den generella normen om likabehandling genom särskilda bidrag sannolikt inte ryms inom skollagens ramar.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.